

IPCEI-Hydrogen: proces en stand van zaken

Situering

IPCEI-projecten

- IPCEI-projecten zijn belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang (*Important Project Common European Interest-IPCEI*). Hiermee wil de EU de lidstaten stimuleren om **middelen te bundelen** in grote projecten die bijdragen aan de versterking van de **concurrentiekracht** en de **grote maatschappelijke uitdagingen** van de Unie.
- Nationale en regionale steun aan ondernemingen is onderworpen aan de **staatssteunregels** van Europa. Dit vermijdt **verstoring van de interne markt**, maar kan ook **beperkend zijn** voor ontwikkelingen met het doel de externe concurrentie met de andere grote economische mogendheden te ondersteunen. Daarom biedt de EU met IPCEI-projecten de mogelijkheid aan de lidstaten om steun toe te kennen **die ruimer is dan wat aanvaard wordt in de gangbare staatssteunregels**. Europa voorziet geen rechtstreekse projectfinanciering maar biedt via IPCEI de lidstaten de mogelijkheid voor een **ruimere toekenning van staatssteun**. Goedkeuring door de EU na notificatie is vereist.
- Een IPCEI-project voldoet minstens aan volgende punten:
 - Belangrijke bijdrage aan de objectieven van de Unie met een duidelijke impact op **competitiviteit** van de Unie, **duurzame groei** en **waardecreatie** in de Unie.
 - Betrokkenheid van meerdere lidstaten in steuntoekenning.
 - Voordelen van de projecten blijven niet beperkt tot de betrokken ondernemingen maar hebben een brede relevantie en kunnen op een ruime schaal in de Europese economie worden toegepast, met **spillovers** naar het ecosysteem in meerdere lidstaten.
 - Belangrijke **cofinanciering** door de betrokken bedrijven.

Funding gap

- De Commissie vraagt een engagement van de bedrijven om voldoende middelen in te zetten, maar wil geen projecten goedkeuren die zonder staatssteun ook zouden doorgaan. Daarom worden enkel projecten aanvaard met een duidelijk **marktfalen** waar staatssteun **vereist** is en proportioneel is. Dit gebeurt via een *funding gap* analyse. Bij uitvoering zonder steun zullen de projecten niet rendabel zijn, waarbij de uitgaven voor de projectkosten ruimer zijn dan de inkomsten binnen een bepaalde tijdsperiode, wat tot uiting komt in een **negatieve netto actuele waarde (Net Present Value-NPV)**. De Commissie wenst de steun te beperken tot wat minimaal vereist is om het project te laten doorgaan, dus om de negatieve NPV tot nul te brengen. Dit is de *funding gap*, wat de basis vormt om de steun te bepalen.

Activiteiten en meerwaarde IPCEI

- Volgende types activiteiten (projecttypes) zijn mogelijk in IPCEI:
 1. **O&O-I-projecten** (onderzoek, ontwikkeling en innovatie), deze moeten **bijzonder innovatief** zijn of een aanzienlijke toegevoegde waarde opleveren in het licht van de *state of the art* van de techniek in de betrokken sector.
 2. Projecten met een **eerste industriële toepassing** (*first industrial deployment-FID*). Deze moeten steeds de ontwikkeling mogelijk maken van een nieuw product of een nieuwe dienst met een sterke onderzoeks- en innovatiecomponent en/of de ontwikkeling van een fundamenteel nieuw productieproces.

3. Milieu-energie of vervoersprojecten, deze moeten van groot belang zijn voor de strategie van de Unie of een aanzienlijke bijdrage leveren aan de interne markt.
- Een bijzonder aspect van IPCEI is de mogelijkheid om *first industrial deployment* te steunen bij projecten met een belangrijke innovatiecomponent. Dit moet **gekoppeld zijn aan O&O&I** uitgevoerd in hetzelfde project en kan gezien worden als een ontsluiting van de O&O&I-resultaten. Dit is uniek en niet mogelijk in andere schema's.
 - **O&O&I** zelf kan ook gesteund worden, maar dat is **ook mogelijk in de klassieke staatssteunregels**. IPCEI laat een ruimere invulling toe voor bv het totaalbedrag of de steunpercentages, maar de aard van de activiteiten is niet verschillend van wat onder de vrijstellingsverordening gesteund wordt. Voor een project met zuiver O&O&I biedt IPCEI slechts een **beperkte meerwaarde**. Een duidelijke O&O&I-component is wel vereist om FID te kunnen opnemen.
 - Een derde optie zijn **milieu-, energie- of vervoersprojecten** met inbegrip van investeringssteun mits deze van groot belang zijn voor de strategie van de Unie. Zoals bij O&O&I is deze situatie niet uitzonderlijk tegenover de bestaande staatssteunregimes: ook vandaag kunnen zo'n activiteiten gesteund worden onder de staatssteunregels. Opnieuw laat IPCEI een ruimere invulling toe maar zijn de **activiteiten niet verschillend van wat vandaag mogelijk is**. Naar analogie met het oproepdocument worden deze projecten in de tekst aangeduid als **klimaatacties**.

Proces grote lijnen

Europa

- De beslissing van de EU om steun toe te laten die ruimer is dan de bestaande staatssteunregels wordt genomen op basis van **een gezamenlijke indiening** vanuit **verschillende lidstaten**. Hiertoe wordt per lidstaat een projectportfolio en *funding gap analyse* per bedrijf opgesteld wat door een coördinator gecombineerd wordt in een overkoepelend geheel, aangeduid als '*chapeau*'. Voor *IPCEI-Hydrogen* zal **Duitsland** die rol waarnemen. Omdat in IPCEI ook de Commissie buiten de klassieke kaders werkt wordt grote aandacht besteed aan een proces waar alle ondernemingen minstens de kans gekregen hebben om in te schrijven op deze verruimde steun. Daartoe werken heel veel lidstaten met een '*expression of interest*'.
- Voor lidstaten die werken in een **sterk top down thematisch innovatiebeleid** is het niet ongevoel dat een **strikt kader top down** opgesteld wordt waarna binnen een **gesloten enveloppe** met vastgesteld budget bedrijven *een expression of interest* indienen. Lidstaten die minder top down werken zullen doorgaans de voorkeur geven om eerst de **interesse van het werkveld te peilen** vooraleer een kader gefinaliseerd wordt. Dat gebeurt dan via een bevraging met een *expression of interest gericht naar de lidstaten zelf* vooraleer aanvragen naar EU uitgewerkt worden.

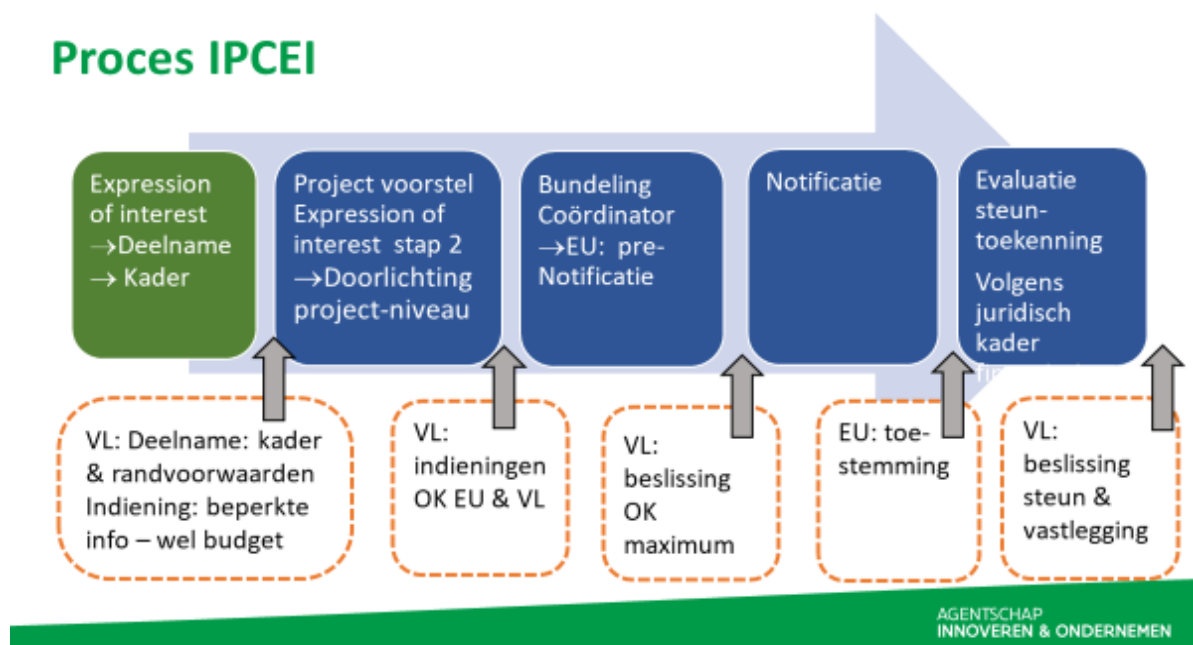
Vlaanderen

- Vlaanderen heeft in 2019 deelgenomen aan het IPCEI-batterijen. Inmiddels **zijn zes strategische domeinen** gedefinieerd waar in de toekomst IPCEIs kunnen verwacht worden. Om hier een gewogen beslissing te kunnen nemen m.b.t. deelname door Vlaanderen aan deze IPCEI's zal gewerkt worden met een **advies van VARIO**. Een principiële basis voor dat advies wordt verwacht in het najaar.

- Omdat voor 2020 een IPCEI rond waterstof aangekondigd werd en waterstof opgenomen is als een prioriteit in het regeerakkoord werd in **januari** afgesproken om te **peilen naar de interesse van de bedrijven**. Dat biedt een basis om een **kader op te stellen** en geeft de bedrijven de kans zich tijdig voor te bereiden om **te vermijden dat Vlaamse bedrijven kansen zouden missen** door te laat in het proces betrokken te worden.
- In België gebeurt de indiening van een notificatie op federaal niveau, met steun die vooral vanuit de regio's toegekend wordt. Daarom wordt gewerkt met een evaluatiecomité samengesteld door de regio's met coördinatie vanuit FOD-economie.
- Voor het *IPCEI-hydrogen* werd op **27 februari 2020** in een onderhoud tussen de relevante federale en regionale spelers afgesproken een **oproep te lanceren** vanuit de drie regio's met coördinatie door FOD-economie. Op dat ogenblik was er nog geen sprake van een IPCEI, de oproep vermeldde dan ook heel duidelijk dat deze op geen enkele wijze een betrokkenheid van de Belgische overheden in IPCEI impliceerde, maar dat *'de federale en regionale Belgische autoriteiten zich proactief opstellen met het doel op basis van de ontvangen informatie een onderbouwde beslissing te kunnen nemen over deelname aan het IPCEI Waterstof'*.

Stapsgewijze proces van behandeling IPCEI aanvragen

- Het proces wordt samengevat in onderstaand overzicht:

- De indiening en analyse van de *expressions of interest* gebeurt in twee stappen. In de eerste stap heeft de *expression of interest* tot doel om een **onderbouwde beslissing** te nemen voor deelname. Dit is een eerste stap die vereist om de **grote lijnen te bepalen**. Deze fase bevat geen projectevaluatie en heeft enkel tot doel om te komen tot een beslissing m.b.t. deelname en een kader waarbinnen (eventuele) deelname gebeurt. In de oproep werd dan ook duidelijk gesteld dat **detailinformatie** over uitvoering, werkpakketten e.d. niet vereist was. Een **onderbouwde**

realistische raming van de gevraagde budgetten en steun aan de Vlaamse overheid was wel vereist om een zicht te krijgen op de globale vraag naar financiering.

- Na beslissing van het kader volgt de **tweede stap** waarbij de indieners gevraagd worden de aanvraag aan te vullen en te verduidelijken. Het **blijft een *expression of interest***, maar nu met voldoende informatie om een doorlichting mogelijk te maken en de aanvragen voor te bereiden voor de prenotificatie.
- Op dat stadium is een **doorlichting** van de individuele aanvragen door Vlaanderen mogelijk waarna de aanvragen overgemaakt worden aan de Duitse coördinator voor bundeling. Die doorlichting omvat in welke mate zij voldoen aan de vereisten voor een notificatie en de voorwaarden gesteld door Vlaanderen in het kader. Aanvragen die niet voldoen en niet kunnen of wensen bij te sturen kunnen **geweigerd worden voor verdere deelname** gericht op financiering vanuit Vlaanderen, in functie van de beschikbare middelen voor financiering. Pas na het opstellen van het overkoepelend geheel begint het proces met de Commissie met een pre-notificatie en vervolgens een notificatie. Het pre-notificatieproces is een **interactief proces** met een dialoog met de Commissie waarbij bijstellingen mogelijk blijven.
- Bij de start van de notificatie zal Vlaanderen formeel een standpunt moeten innemen over een **maximale steun** per project/bedrijf. Dit is geen engagement tot financiering, maar wel een engagement om bij de latere steuntoekenning niet boven een maximum te gaan.
- Na goedkeuring van de aanmelding wordt door Europa toestemming verleent aan Vlaanderen om verruimde staatssteun toe te kennen binnen de bepalingen van de IPCEI-notificatie. Pas op dat ogenblik zal Vlaanderen een finale **beslissing tot steuntoekenning nemen**, met vastlegging op de begroting. Dit zal gebeuren na een evaluatie ten gronde van een projectaanvraag die behandeld wordt op de **gangbare wijze** met kwaliteitscontrole, valorisatie in Vlaanderen enz...

Stand van zaken 4 september 2020

Huidige positie

- De oproep werd opengesteld op 6 maart met deadline voor **indiening 5 juni 2020**. Bij indiening waren veel aanvragen onvolledig. De eerste stap was dan ook een '**volledigheidsanalyse**' waarbij de informatie opgevraagd werd die minimaal vereist is om de gevraagde steun aan Vlaanderen in kaart te kunnen brengen. Dit werd afgerond op **23 juni 2020**.
- Uit de oproep blijkt een **grote interesse** van het bedrijfsleven met 20 aanvragen, waarvan **13 aanvragen** voor deelname als **directe partner** (met 22 betrokken ondernemingen) en **7 aanvragen** die geen deelname aan de notificatie zoeken, maar wel mogelijk wensen betrokken te blijven als **indirecte partner**. D.w.z. dat zij **geen financiering vragen onder IPCEI** maar activiteiten uitvoeren in eigen beheer, mogelijk met subsidie door de overheid via bestaande kanalen of als onderaannemer van andere spelers. Zij doorlopen geen notificatie maar blijven wel deel van het netwerk.
- Op **17 juli** heeft de Vlaamse regering kennisgenomen van de indieningen en de financieringsbehoeften, wanneer rekening gehouden wordt met een aantal randvoorwaarden.

- Op basis hiervan heeft de Vlaamse regering ingestemd met **verdere deelname** en met een aantal randvoorwaarden die een **kader** vormen waaraan indieningen moeten voldoen om in aanmerking te komen voor opname in het verdere traject. Dit zijn zowel inhoudelijke elementen als formele elementen, die beiden opgenomen zijn in het document ‘*Kader deelname Vlaanderen in IPCEI-Hydrogen: toelichtingen voor indiening van voorstellen*’, dat overgemaakt werd aan de aanvragers op **20 en 21 juli 2020** en ter informatie beschikbaar is op de website.

Update maart 2021

- Een match making op Vlaams niveau werd georganiseerd op **31 augustus 2020** door Waterstofnet.
- De aanvragers hebben de *expression of interest* verder uitgewerkt en ingediend op **1 oktober 2020**. De eerste stap in de doorlichting was een individueel gesprek waarbij de voorstellen alsnog konden worden aangepast. De aangepaste voorstellen werden ontvangen tot **9 november 2020**.
- Na doorlichting door VLAIO werd een **inhoudelijk verslag** overgemaakt aan het kabinet van de voogdijminister op **9 december 2020**. Op basis hiervan werd op **25 januari 2021** een beslissing genomen over de voorstellen die doorgaan als onderdeel van de Vlaamse portfolio voor deelname aan IPCEI-Hydrogen.
- Inmiddels werd op Europees niveau een **Manifesto** ondertekend door verschillende lidstaten op **17 december 2020**, wat beschouwd kan worden als de officiële start van IPCEI-waterstof. Het document is beschikbaar op de website.
- Het Europese IPCEI proces draait om het verkrijgen van de goedkeuring door de Europese Commissie voor de verruimde staatsteun. Hiernaast heeft Vlaanderen een project opgesteld dat zal ingediend worden bij het **Recovery and Resilience Fund** voor een budget van 125 miljoen voor de uitbouw van een industriële waardeketen voor waterstoftransitie. De IPCEI-projecten zullen met deze middelen gefinancierd worden. De uitgewerkte fiche werden goedgekeurd door de Vlaamse regering op **26 februari 2021**.

Stappen toekomst

- Een match making op Europees niveau zal georganiseerd worden in twee periodes, één in **maart 2021** voor ondernemingen van landen die een gevalideerde portfolio hebben en reeds wensen de contacten op te starten en één in **april/mei 2021** voor landen die iets vroeger in het proces zitten.
- De start van de prenotificatie wordt verwacht rond **juni 2021**, waarbij voor finale indiening van de uitgewerkte voorstellen uitgegaan wordt van **mei 2021**.
- Voor notificatie wordt uitgegaan van een goedkeuring **eind 2021/begin 2022** met vroegst mogelijke start van de projecten na de goedkeuring, dus in **februari/maart 2022**.
- Door de bepalingen van het RRF kunnen enkel kosten aanvaard worden voor uitvoering tot en met **31 juli 2026**.

Vragen

- Vragen kunnen gericht worden naar: Maarten Sileghem (maarten.sileghem@vlaio.be), Elsie De Clercq (elsie.declercq@vlaio.be) of Patricia Menten (patricia.menten@vlaio.be).